

ΕΥΘΑΝΑΣΙΑ: ΙΑΤΡΙΚΗ, ΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ(*)

**Ὑπό τοῦ Σεβ. Μητροπολίτη Κύκκου
κ. ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ.**

Πανιερώτατοι,
Αἰδεσιμολογιώτατοι,
Ἐλλογιμώτατοι κ.κ. Καθηγητές,
Ἀγαπητοί Σύεδροι,
Κυρίες καί Κύριοι,

Μέ ἐγκάρδια συναισθήματα ἀγάπης καί ἐκτίμησης βρίσκομαι σήμερα στό βῆμα αὐτό, γιά νά ἀπευθύνω χαιρετισμό στήν ἐπιστημονική αὐτή ἡμερίδα, πού διοργανώνεται ἀπό τό Παγκόσμιο Βῆμα Θρησκευῶν καί Πολιτισμῶν τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱερᾶς Μονῆς Κύκκου, καί πού θά ἀσχοληθεῖ μέ ἓνα παγκόσμιο, ἀμφιλεγόμενο καί πολύπλοκο, ἀκανθῶδες πρόβλημα τῆς Βιοηθικῆς, τήν Εὐθανασία.

Μέ τή λέξη «εὐθανασία» δέν ἐννοοῦμε ἀσφαλῶς τόν ἑνδοξο θάνατο, ὅπως ἐννοοῦσαν οἱ ἀρχαῖοι Ἑλληνες. Ἐννοοῦμε τήν ἐπί-

---

*) Χαιρετισμός κατά τήν ἑναρξη τῆς ἐπιστημονικῆς ἡμερίδας μέ τό θέμα αὐτό, πού διοργανώθη ἀπό τό Παγκόσμιο Βῆμα Θρησκευῶν καί Πολιτισμῶν τῆς Μονῆς Κύκκου τήν 23ην Ἰανουαρίου 2011 στήν αἴθουσα τελετῶν τοῦ Πολιτιστικοῦ Ἰδρύματος «Ἀρχάγγελος» τῆς Μονῆς αὐτῆς.

σπευση τοῦ θανάτου προκειμένου νά τεθεῖ τέλος σ' ἓνα ἀργό ἐπώδυνο, φρικτό τέλος.

Ἡ σημερινή ἐρμηνεία τοῦ ὅρου «εὐθανασία» σημαίνει τήν πρόκληση ἀνώδυνου θανάτου ἀπό ἀγάπη καί εὐσπλαγχνία σέ ἀνθρώπους, πού βρίσκονται στό τελευταῖο στάδιο ἀνίατης ἀσθένειας, ἥ βαρυτάτου τραυματισμοῦ, ἥ προχωρημένης ἐπώδυνης γεροντικῆς ἡλικίας, μέ σκοπό τόν τερματισμό τῆς ὁδύνης ἐνός ἀβίωτου βίου πάσχοντος ἀνθρώπου, πού ἱκετεύει τούς πάντες γιά τερματισμό τῶν δεινῶν του.

«Εὐθανασία», κατά τό λεξικό τοῦ Γ. Μπαμπινιώτη, θά πεῖ ὅσο τό δυνατό καλύτερος, εὐκολότερος καί πιό ἀνώδυνος θάνατος. Κατά δέ τό Ἑλληνικό Ποινικό Δίκαιο: «Εὐθανασία εἶναι ἡ σύντμηση τῆς ἐπιθανατίου ἀγωνίας ἐνός ἐπωδύνως θνήσκοντος».

Ἔχουμε διάφορες μορφές εὐθανασίας, ὅπως τήν *ἐνεργητική εὐθανασία*, τή σκόπιμη δηλαδή παρέμβαση γιά τήν ἀπαλλαγή τοῦ ἀνθρώπου ἀπό ἀνίατη ἀσθένεια, ἥ ἀνυπόφορους σωματικούς, ἥ ψυχικούς πόνους, τήν *παθητική εὐθανασία*, πού ὀρίζεται ὡς διακοπή προσφορᾶς τῶν μέσων ἐπιβιώσεως γιά τόν ἴδιο σκοπό, καί τρίτο τήν *προληπτική ἥ εὐγονική εὐθανασία*, πού ἐφαρμόζεται γιά τήν ἀπαλλαγή τῆς κοινωνίας ἀπό σωματικῶς ἀνάπηρα ἥ διανοητικῶς καθυστερημένα ἄτομα.

Ὁ πρῶτος, πού χρησιμοποίησε τόν ὅρο «εὐθανασία», μεταφράζοντας αὐτούσια τήν ἐλληνική λέξη, ἀλλά μέ τήν ἔννοια τῆς ἀνώδυνης ἐπίσπευσης τοῦ θανάτου προσώπου, πάσχοντος ἀπό ἐπώδυνη ἀνίατη ἀσθένεια, εἶναι ὁ Ἑγγλος φιλόσοφος Ρότζερ Μπέϊκον (1220-1292). Ἀπό τότε ἄρχισε καί συνεχίζεται μιά ἱατρική, νομική, φιλοσοφική καί θεολογική ἀντιπαράθεση χωρίς ἀκόμα τήν κατάληξη σ' ἓνα κοινῆς ἀποδοχῆς συμπέρασμα.

Σήμερα ἄλλοι δέχονται τήν εὐθανασία ὡς λύτρωση καί ἀπαλλαγή ἀπό τό μαρτύριο τοῦ πόνου, καί ἄλλοι τήν καταγγέλλουν, ὡς συνδυασμό φόνου καί αὐτοχειρίας. Μερικοί ἱατροί τή δέχονται, οἱ πιό πολλοί ὅμως τήν ἀποκηρύσσουν ὡς ὕβρη κατά τοῦ Θε-

οὐ καί ὡς ἔγκλημα μέ ἀπρόβλεπτες ἐξελίξεις, καί τήν ἀπορρίπτουν, ὡς ἀντίθετη μέ τόν ὅρκο τοῦ Ἱπποκράτη καί τήν ἱατρική δεοντολογία.

Ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἀντίθετη σέ ὅποιαδήποτε μορφή πρακτικῆς τῆς εὐθανασίας καί γιά ὅποιονδήποτε λόγο. Λέχθηκε, καί πολύ σωστά, ὅτι ἡ πρακτική τῆς εὐθανασίας εἶναι δυνατό νά ὀδηγήσει τόν γιατρό ἀπό ἐγγυητή καί θεματοφύλακα τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς, σ' ἓνα δῆμιο. «*Ἡ εὐθανασία σήμερα... ἡ γεροντοκτονία αὔριο*», εἶχε διακηρύξει ὁ Γάλλος καθηγητής Renè Gutman.

Ὅμως, πέρα ἀπ' ὅλα αὐτά, ὑπάρχει μιὰ θεϊκή ἐντολή πού προστάζει: «Οὐ φονεύσεις». Ἐπομένως μόνο ὁ Θεός, πού «*ετάζει καρδίας καί νεφρούς*», γνωρίζει τήν κατάλληλη στιγμή τῆς ἐκδημίας τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ ἐπέμβαση τοῦ ἀνθρώπου στήν κατάργηση τῆς ζωῆς εἶναι σφετερισμός θείου δικαιώματος. «Γιά μένα», ἔγραφε ὁ ἀγνωστικιστής Lobesque, τό «*οὐ φονεύσεις*» δέν εἶναι μονάχα μιὰ προσταγή τῆς Ἐκκλησίας. Ρυθμίζει τήν τάξη τῆς οἰκουμένης. Καί κάθε φορά πού ἡ ἐντολή αὐτή ἀπαιτεῖται γιά ὅποιονδήποτε λόγο, αὐτή ἡ τάξη διαταράσσεται ἐπικίνδυνα». «Ὁ ἄρρωστος, εἶχε διακηρύξει ὁ Γάλλος καθηγητής Debre, πρέπει νά εἶναι σεβαστός σ' ὁλόκληρη τήν τροχιά τῆς ζωῆς του, ἀπό τήν πρώτη στιγμή τῆς γονιμοποίησής του, ὡς τό τέρμα τῆς ὑπάρξεώς του. Ὁ σεβασμός τῆς ζωῆς εἶναι μιὰ κατάκτηση τοῦ πολιτισμοῦ, καί ἡ περιφρόνηση τῆς ζωῆς, ὅπως στήν ἔκτρωση (καί γενικά στήν εὐθανασία), εἶναι ἐπάνοδος στή βαρβαρότητα».

Ἡ Ἐκκλησία δέχεται τήν εὐθανασία ἀπό τόν Θεό, καί ὄχι ἀπό τόν ἄνθρωπο. Ἡ ζωή μας ἀποτελεῖ ὑπέρτατο δῶρο τοῦ Θεοῦ, ἡ ἀρχή καί τό τέλος τοῦ ὁποίου βρίσκονται στά χέρια Του καί μόνο. Αὐτός καί μόνο εἶναι ὁ ἐξουσιαστής τῆς ζωῆς καί τοῦ θανάτου. Ἡ Ἐκκλησία δέν κάνει λόγο γιά ἓνα ἀνώδυνο, ἀξιοπρεπῆ θάνατο, ὅπως κάνει ἡ κοσμική ἀντίληψη. Ἡ Ἐκκλησία κάνει λόγο γιά μιὰ δική της εὐθανασία, ὅπως καθορίζεται στήν αἴτηση: «*Χριστιανὰ τά τέλη τῆς ζωῆς ἡμῶν, ἀνώδυνα, ἀνεπαίσχυντα, εἰρηνικά καί*

καλήν ἀπολογίαν τήν ἐπί τοῦ φοβεροῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ αἰτησώμεθα».

Ἀγαπητοί Σύνεδροι,

Κανένας δέν θά ἰσχυριστεῖ, ὅτι ὁ πόνος καθ' ἑαυτόν εἶναι κάτι τό εὐκόλα ἀποδεκτό. Ὁ πιστός, ὅμως, χριστιανός μπορεῖ νά μεταμορφώσει τόν πόνο μέ τήν ὑπομονή του, νά τόν κάνει εὐπρόσδεκτη θυσία στόν Θεό, νά τόν μεταβάλλει μέ τήν ἀγόγγυστη καρτερία του σέ μιά προσφορά στήν ἀνθρωπότητα, μιμούμενος ἔτσι τόν Θεάνθρωπο Λυτρωτή μας Χριστό, πού ἀποτελεῖ τό πρότυπο τοῦ κάθε χριστιανοῦ. Ὁ Χριστός ἀποδέχθηκε νά ἀντιμετωπίσει τόν πόνο καί τήν ὀδύνη. Δέχθηκε καρτερικά τό βασανιστικό μαρτύριο τοῦ σταυροῦ καί τοῦ ἐπώδυνου φρικτοῦ θανάτου. Ἀκολούθησε, ὅμως, μετά ἀπ' ὅλα αὐτά ἡ Ἀνάσταση καί ὁ θρίαμβός Του ἐπί τοῦ θανάτου καί τῆς ἁμαρτίας, γι' αὐτό καί μᾶς συμβουλεύει νά ἀντιμετωπίζουμε καί ἐμεῖς τόν πόνο μέ πίστη καί ἀγάπη πρός Αὐτόν καί μέ ὑπομονή καί καρτερία.

Σέ τελευταία ἀνάλυση τό πρόβλημα τῆς εὐθανασίας εἶναι πρόβλημα θεωρήσεως τοῦ ἀνθρώπου. Πῶς τοποθετούμεθα γενικότερα ἀπέναντι στόν ἄνθρωπο; Ποιός εἶναι ὁ προορισμός του; Τί εἶναι γιά μᾶς ἡ ζωή καί οἱ δοκιμασίες της; Πῶς νιώθουμε τήν ὑπαρξιακή ἀγωνία μπροστά στή σκέψη τοῦ θανάτου;

Ὁ ἄνθρωπος εἶναι αἰώνιος, πρᾶγμα τό ὁποῖο σημαίνει ὅτι δέν τελειώνει μέ τόν φυσικό θάνατο, ἀλλά ἔχει συνέχεια. Ἡ ζωή ἐπεκτείνεται καί μετά τόν θάνατο, ὅποτε ὁ τρόπος μέ τόν ὁποῖο ζεῖ καί πεθαίνει κανείς ἔχει συνέπεια στήν αἰώνια ὑπαρξή του. Χρέος μας, λοιπόν, εἶναι αὐτές τίς δύσκολες ὥρες τοῦ θανάτου νά τίς ἀντιμετωπίζουμε καρτερικά, μέ τό ὄραμα τῆς αἰωνιότητος καί τήν προσδοκία τῆς κοινῆς ἀναστάσεως, γιατί τότε ὁ θάνατος γίνεται εἰρηνικός καί γαλήνιος.

Κυρίες καί Κύριοι,

Τά θέματα βιοηθικής, ὅπως ἡ εὐθανασία, ἄπτονται ἡθικῶν, κοινωνικῶν, νομικῶν καί θεολογικῶν ζητημάτων, καί ἐγγίζουν ὕψιστα σημεία τῆς ὑπαρξῆς μας, γι' αὐτό καί χρειάζεται νά ἀκούγεται καί ἡ φωνή τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ παροῦσα ἐπιστημονική ἡμερίδα εὐθανασίας, πού ὀργανώνεται ἀπό τό Παγκόσμιο Βῆμα Ὁρησκειῶν καί Πολιτισμῶν, δηλαδή ἀπό τήν Ἐκκλησία, ἀποβλέπει στήν ἐνημέρωση τοῦ λαοῦ πάνω σέ δύσκολα, σύγχρονα ζητήματα, καί στόχο ἔχει νά διατηρήσει σέ πνευματική ἐγρήγορση τίς συνειδήσεις τῶν πιστῶν, οἱ ὁποῖες τά τελευταῖα χρόνια ἀμβλύνονται, ἐνῶ τά ἡθικά κριτήρια πάνω σέ διάφορα θέματα ταυτόχρονα ἀλλοιώνονται. Πολύ σωστά τονίζεται ἀπό πολλούς ὅτι ὑπάρχει σήμερα ἀνάγκη ποιμαντικῆς κάλυψης, ὅχι μόνο τῶν ἀσθενῶν τελικοῦ σταδίου καί τῶν συγγενῶν τους, ἀλλά καί τῶν ἱατρῶν καί τῶν νοσηλευτῶν τους, καθῶς ἐπίσης καί τῆς κοινωνίας γενικότερα.

Ἡ παροῦσα ἐπιστημονική ἡμερίδα μέ ἀντικειμενικότητα καί ὑπευθυνότητα θά μελετήσῃ τό πολυδιάστατο πρόβλημα τῆς εὐθανασίας, καί μέ σοβαρότητα θά συντελέσῃ στήν ἐνημέρωση τοῦ λαοῦ καί στήν εὐαισθητοποίηση τῶν ὑπευθύνων, πού χειρίζονται τά θέματα τῆς ζωῆς καί τοῦ θανάτου, ὥστε μέ συναίσθηση εὐθύνης νά ἀντιμετωπίζουν τίς πιό ἱερές καί ἐπώδυνες στιγμές τῆς ζωῆς τῶν συνανθρώπων τους, τίς ὥρες τοῦ πόνου, τῆς ἀρρώστειας καί τοῦ ἐπικείμενου τέλους.

Ἡ εὐθανασία δέν εἶναι εὐκόλο καί ἀπλό ζήτημα. Πρέπει νά ἀπαντηθοῦν τά ἐρωτήματα: Νομιμοποιούμεστε νά ἀφαιρέσουμε μιά ἀνθρώπινη ζωή, ἀκόμα καί ὅταν ὁ ἀσθενής ζεῖ τίς τελευταῖες ἐπώδυνες καί φρικτές στιγμές του; Ἡ νομιμοποιούμεστε νά διατηρήσουμε τή ζωή ἐνός ἀρρώστου, πού ἡ ἐπιστήμη δέν τοῦ δίνει καμμιά ἐλπίδα καί στηρίζεται μόνο στή λειτουργία κάποιου μηχανήματος, τό ὁποῖο διαιωνίζει μιά μή ἀναστρέψιμη ἐπώδυνη κατάσταση; Τί εἶναι ἡ εὐθανασία; Λύτρωση, ἔγκλημα, φόνος, αὐτο-

χειρία ἢ ἀγάπη, φιλευσπλαγχνία, δικαίωμα, ἀξιοπρέπεια καὶ βοήθεια;

Εἶμαι βέβαιος πὺς μέσα ἀπὸ τίς ἐμπεριστατωμένες εἰσηγήσεις τῶν καταξιωμένων ἐπιστημόνων, πού πρόθυμα ἀποδέχθηκαν τὴν πρόσκλησή μας καὶ συμμετέχουν στὴν ἡμερίδα αὐτή, θά καλυφθοῦν πολλές πλευρές αὐτοῦ τοῦ σοβαροῦ καὶ κρίσιμου θέματος καὶ θά ἀρθρωθοῦν κάποιες ἀπαντήσεις στὰ σοβαρά αὐτά ἐρωτήματα τῶν καιρῶν μας. Θερμότερες εὐχαριστίες ἐκφράζουμε στὸν Πρόεδρο τῆς παρούσης Συνεδρίας Χρῆστο Οἰκονόμου, Ἀντιπρόεδρο τοῦ Παγκοσμίου Βήματος Θρησκειῶν καὶ Πολιτισμῶν καὶ καθηγητὴ τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, στοὺς ἀγαπητοὺς ἐν Χριστῷ ἀδελφούς, Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Μεσογαίας καὶ Λαυρεωτικῆς κ. Νικόλαο καὶ Αἰδεσιμολογιώτατο Πρωτοπρεσβύτερο π. Ἀθανάσιο Γκίκα, ὅσο καὶ στοὺς καθηγητές τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ.κ. Νικόλαο Μπιτζιλέκη καὶ Ἐλισάβετ Καστανίδου - Συμεωνίδου, καθὼς ἐπίσης στό Δρα Δημήτριο Ματάμη, Διευθυντὴ ΜΕΘ (Μονάδας Ἑντατικῆς Θεραπείας) Νοσοκομείου Παπαγεωργίου Θεσσαλονίκης, ἅπαντας ἄριστους γνῶστες τῶν θεμάτων εὐθανασίας, πού θά μᾶς ἀναπτύξουν.

Τέλος συγχαίρω καὶ ἐπαινῶ τοὺς διοργανωτές τῆς ἐπιστημονικῆς αὐτῆς ἡμερίδας, διευθυντὴ, ἐρευνητές καὶ γραμματειακό προσωπικό τοῦ Παγκοσμίου Βήματος Θρησκειῶν καὶ Πολιτισμῶν τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱερᾶς Μονῆς Κύκκου, ἀλλὰ καὶ ὅλους ἐσᾶς, πού εἴχατε τὴν εὐγενικὴ καλωσύνη νά ἀνταποκριθεῖτε στὴν πρόσκλησή μας καὶ νά παρευρίσκεστε σήμερα ἐδῶ. Εὐχομαι ἡ συγκομιδὴ νά εἶναι πλούσια.